

Kismamák, akiknek utolsó mentsvárjuk a Gólyahír

A SZERZŐ FELVÉTELE

Baltanyomok

Szabad idejében önként vállalt karitatív tevékenységgel előzi meg az újszülöttgyilkosságokat Mórucz Lajosné Gabriella védőnő, aki tíz év alatt 428-szoros pótnagymamává vált. Egyesületével krízislakást működtetnek, pártfogoltjaival terhességvizsgálásra jár, szülés közben fogja a vajúdok kezét, s ha szükséges, örökbe fogadó szülőket talál.

55

VARGA ATTILA

Nincs két egyforma napja Mórucz Lajosnénak: a védőnő hol lelkesítő-szolgálatot tart, hol az anya és az örökbe fogadó szülők találkozására hozza tető alá. Szinte mindennap részese olyan eseménynek, amely másoknak életre szóló emlék marad. Élelmiszert vásárol a krízislakásban élő kismamáknak, vagy éppen várandós lányokat visz ultrahangra Százhalombattáról egy Budapest másik felén található kórházba. Tízedik éve elnöke egy országos hálózati, újszülöttgyilkosság ellen küzdő kiemelten közhasznú szervezetnek.

Mosolyogva simogatja pocakját az alacsony termetű, várandós roma Dóri, Anna, az egyetemista aggodva tekinget ki az ablakon. Összekulcsolt keze a hasán pihen. Ultrahangos vizsgálatra várunk a kórház nyolcadik emeletén, a szülészetben. Gabi mama, ahogy „ügyfelei” szólítják, konzultál az orvosokkal, nővérkével is. Először Dóri jön ki a rendelőből.

Nem a harmincnyedik, hanem a harmincnegyedik héten vagyok, s már megfordult a baba, így aztán rövid időn belül szülök. Ez hamarabb lesz, mint vártam – mondja csillogó szemmel. Már lemondott csecsemőjéről, aki örökbe fogadó szülőkhöz kerül, egy roma zenészcsoportba. Hozzák majd a hegedű vonóját a kórházba, s amikor a gyermek megszületik, a kezébe nyomják. Ez a hagyomány.

Dóri egy Komárom-Esztergom megyei városban él, amelynek egészségügyi intézményében takarított. Észrevette, hogy a szokásosnál érzékenyebb a tisztítószerekre, a vizsgálat során kiderült, hogy terhes. A gyerek apja hónapokkal korábban elhagyta, felettébb megromlott a kapcsolatuk. Nem szólt neki a terhességéről, a környezete előtt is eltitkolta. Bő tunikában járt be dolgozni a terhesség első négy hónapja alatt, később kivette a szabadságát, majd mondvacsinált indokkal táppénzre ment, s eljött Budapestre. Egy televíziós hirdetésben figyelt fel a csecsemőgyilkosságok ellen küzdő Gólyahír Egyesületre. Megtudta, hogy titkolt terhességével krízislakásba kerülhet, s törvényesen örökbe adhatja a gyermekét, így ezt az utat választotta. Bár harminchat éves, Budapestben még a személyi igazolványát is elkérték, amikor cigarettát vásárolt a közértben. Korábban egy dobozzal szívott naponta, most leszorította a felére.

Autóknak másik utasa, Anna is mosolyogva közelít a folyosói linóleumon.

– A jövő héten én is szülök egy fiút! Ez a hír felér most egy ötös lottó főnyereményével – mondja boldogan.

Közben Gabi mama a szülészeti osztályon beszélget egy kismamával, majd egy ezrest nyom a kezébe. „Nincs semmi jövedelme, samponra és toalettpapírra kérte.” Visszafelé felveszünk még egy utast. A nő homlokán és az arcán sebek. Baltanyomok. Szülőhegyen élt egy földalatti letakart sutfőben, s a fákról lehullott gyümölcsökkel táplálkozott. Az élettársa ker-

gette el „hazulról” baltával, mikor megtudta, hogy áldott állapotba került.

Ahogy elindulunk a kórházba a százhalombattai krízislakáshoz, Gabi mama viccesen megállapítja: úgyse ültek még nyolcan ebben a kocsi. Megbeszéljük a szülések várható sorrendjét, bár mint tudjuk, ez nem kívánságlista.

Mórucz Lajosné Budapesten született közgazdászcsaládban. Férjével diákkorukban ismerték meg egymást, két gyermekük és négy unokájuk van. Főiskolát végzett védőnő, a Veszprém megyei Öskün kapott állást, de a férje áthelyezése miatt Százhalombattára költöztek. Védőnőként nem kapott állást, ezért négy évig bölcsődei gondozónőként dolgozott. A nyolcvanas években Budapest tizedik kerületében jutott védőnői körzethez, végül lakóhelyén, Százhalombattán folytatta. 1997-ben egy kolléganője azzal a kéréssel fordult hozzá: egy civil szervezet tagjaként segíti a kismamákat, de egyetemre iratkozott, ezért átmenetileg, a vizsgaidőszakban vegye fel helyette a segélyt.

– Naponta-hetente hallani a híradásokban megölt, elhagyott újszülöttekről. Az ilyen anyákat elítéli a közvélemény, de kapnak-e segítséget ahhoz, hogy más utat válasszanak kilátástalannak látszó helyzetükben? – tettük fel ezerszer a kérdést magunkban. Úgy gondoltuk, igenis jó megoldás lehetne, ha elmondhatnánk valakinek, hogy nem kívánt gyermeket várnak. Védőnők, szociális munkások, örökbe fogadó szülők közreműködésével alapítottuk meg 2000. március 11-én a Gólyahír Egyesületet. A százhalombattai önkormányzattól öt leselejtezett mobiltelefont kaptunk, így kezdtük a lelkesítő-szolgálatunkat. A telefonszámát néha a saját keresetünkből kellett kiegyenlítenünk – mondja.

Ebben az évben sikerült támogatókat találni: különböző vállalkozások tíz-húsz ezreket, egy sörgyár nyolcvanezerrel segítette őket, a szociális minisztérium is kiutalt nekik 250 ezer forintot támogatást. Legfőbb célként azt szeretnék elérni, hogy ne forduljanak elő újszülöttgyilkosságok.

– Védőnőként azt hiszem, hogy ezek az anyák legtöbbször nem akarják megölni a gyerekeiket, de mivel a bokor alatt vagy a lépcsőházban szülnék, s nem tudják, hogyan és hány helyen kell elkötöni a köldökzsinórt, hogyan kell leszívni a babáról a nyákot, az újszülött már ezen hiányosságok miatt is meghalhat. Tudomásul kell venni, hogy ezek az anyák nem akarnak az állami rendszerhez fordulni, nem akarják, hogy mások döntsenek a sorsukról, de nem kívánják s nem is tudják felnevelni a gyermeküket. Vagy anyagi, vagy családi, vagy érzelmi okokból képtelenek erre.

Legfőbb elv a gyermek életének megmentése. Segítik megőrizni a titkolt terhességet is. Ma már ingyen hívható telefonvonalat is működtetnek, egyébként az ország mind a tizenkilenc megyéjében reggel 6-tól 22 óráig védőnői ügyeletet tartanak, hogy a kétségbeesett várandós anyák megtalálhassák őket. Főleg védőnők fogadják a telefonhívásokat, ők az úgynevezett „mobiltelefonos gólyahírőkök”. Együtt gondolkozva remélik, tudnak segíteni abban, hogy az anya találjon megoldást kilátástalannak tűnő helyzetében.

Aki nem tudja vállalni gyermekét, felvilágosítják, hogy milyen lehetőségei vannak a gyermek sorsát illetően, és ezek a megoldások milyen hatással lehetnek a gyermekre és az anyára. A különböző lehetőségek között megemlítik a nyílt örökbeadást is: az anya gondoskodhat szerető családról a baba számára, megismerheti az örökbe fogadó szülőket, és megnyugvással rájuk bízhatja gyermeke nevelését.

– Csak magyar állampolgárságú házaspárok jelentkezhetnek nálunk örökbefogadásra, jogerős alkalmassági határozat birtokában. Személyesen segítjük az örökbeadó és az örökbe fogadók találkozásait, valamint a gyámhivatali ügyintézés. Megyénként klubok létrehozásával segítjük az örökbe fogadó családok utókövetését, ezekben lehetőség van a tapasztalatok átadására is. Az örökbefogadásra jelentkezők száma évről évre nő, most 380 családot tartunk számon. Nem okoz gondot nekik, hogy évekig kell várni, tudják, hogy stabilan működő, tisztességes szervezetéről van szó. Nem kivételezünk – szögezi le a kiemelten közhasznú egyesület elnöke.

Két évvel ezelőtt, amikor Horváth Ágnes egészségügyi miniszterként ötről kettőre kívánta csökkenteni a lombikprogramok támogatását, nagyon megugrott a várakozók száma: hetente hét-nyolc család jelentkezett örökbe fogadási szándékkal.

Lassan haladunk a körgyűrű keskeny sávjain. Megtudom, hogy mint kiemelten közhasznú szervezet az első évben egymillió forintot kaptak az egyszázalékos adófelajánlásokból, majd másfelet, kettőt, három és felet, s ebben az évben már ötmillió forintot. Ebből fedezik a telefon-, posta- és útiköltséget. Kezdetben, 2001 és 2004 között egy hajléktalanszállón bérelt szobában helyezték el a „krízisterhes” nőket, de a közös fürdő és illemhely miatt kezelhetetlen állapotok alakultak ki. Az utóbbi években az egyik százhalombattai gyártelepen számukra használatba adott garzonlakás volt a központ. Nemrég megtakarított pénzükből és a Katona Klárral fémjelzett adományvonalas reklámkampányunk köszönhetően tudtak vásárolni egy százhalombattai társasházi lakást is, amelyben öt vagy akár hat krízishelyzetbe került kismama is elhe-

lyezhető. Az egyesület tagjai újtották fel az ingatlant, ők gondoskodtak mindenről a csempézéstől a redőnyök felszereléséig.

Ha nincs autós segítség, az utolsó időszakos kismamákkal tömegközlekedési eszközön teszik meg ezt az utat. Százhalombattáról elmennek Kelenföldig távolsági busszal, onnét a 7-es busszal a Ferenciek teréig, majd metróval, illetve busszal a vizsgálatokat végző kórházig.

Megérkezünk a társasházhoz. Dórral, Annával és a szülőhegyről baltával elűzött várandós kismamával ballagunk a lépcsőn felfelé. A lakás másik két lakója, egy 40 év feletti ikerterhes asszony és egy fiatalabb nő készíti az ételt. Az előbbinek már három gyermeke van, a férje most vált munkanélkülivé, így az ő egyetértésével adják örökbe a gyermekeket. A másikuk csak olyan düledező házba tudna visszamenni, amelyet már korábban életveszélyesnek ítélt a helyi önkormányzat. Videofilmek, regények a polcokon, a falon a párizsi diadalív képe.

Aztán előkerül a papír és a ceruza, majd közösen megvitatták, milyen ételeket szeretnének főzni a héten, hogy a védőnő bevásárolhasson. Rántott húst rizzsel, parajfőzeléket pórkölttel, lecsót, sok gyümölcsöt.

– Lányok, a napi fél liter tej meglegyen, mert arra szüksége van a babának! – figyelmezteti őket Gabi mama.

Az asztalon egyesületi mobiltelefon, az itt lakók arról telefonálhatnak számkijelzés nélkül ismerőseiknek, hozzátartozóiknak.

A védőnők által működtetett országos hálózat összes telefonja rá van kötve Mórucz Lajosné készülékére, ha bárki kikapcsolja magát, nála csöng ki a hívás. Régi készüléke van, azért, mert ezer telefonszámot tud tárolni. Kézitáskájában normál és autós töltőt meg egy cserekészüléket is hord magánál. Naponta százszor hívják: örökbe fogadó érdeklődik arról, hányas a sorszáma, egy kismama, hogy jönne Százhalombattára, mert titkoltan terhes, de már nincs jövedelme, néhány kismama a görceiről, az elfolyt magzatvízről tudakozódik, s arról, mit tegyen a táskájába, ha kórházba viszi a mentő.

– Aranyszívem, ez van – mondja egy védőnőtársának valamire a telefonba, később örömmel közlik vele, hogy Emmácska névre keresztelték az egyik újszülött babát.

Gabi mama meg van győződve, hogy akár vér szerinti, akár örökbe fogadó szülőknél, de a gyermeknek családban van a helye. Ezerszer jobb, mint állami gondozásba kerülni. A nevelőszülőiség sem megoldás, a gyerek úgyis állami gondozott marad, s ha betölti a tizenévesek, mehet világra.

Bármikor megszólalhat a telefonja: hívhatják a kórház kapujából, vagy azzal, hogy a kórházi ágyon tolják, a szülőszobába viszik az anyát, s most akar beszélni vele. Ilyenkor elővesz egy térképet és a jegyzetfüzetét, megkeresi az örökbe fogadásban sorra következő családot, s futna indul. Ha kéri, bemegy a szülőszobába is, s a nő a vajúdok, magukra hagyott nők kezét. Ez a hivatása.

Gólyahír-statisztika

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Anyátólhonos elhelyezés	11	45	55	68	55	42	46	51
Örökbeadási szándék								
ellenére hazavitt gyermek	8	24	24	29	27	22	22	24
Örökbe adott gyermek	13	22	50	48	43	52	62	38